

Poselství papeže Benedikta XVI. k postní době 2008

Kristus se pro vás stal chudým

(srov. 2 Kor 8,9)

Milí bratři a sestry!

Každý rok nám postní doba poskytuje vítanou příležitost k prohloubení smyslu a hodnoty naší křesťanské identity a vybízí nás, abychom znovu objevovali Boží milosrdenství, a tak se stávali vůči svým bratřím a sestrám milosrdnějšími. V postní době církev doporučuje některé zvláštní skutky, které věřícím konkrétním způsobem pomáhají v tomto procesu vnitřní obnovy, totiž modlitbu, půst a almužnu. V tomto roce bych se v obvyklém poselství k postní době chtěl zabývat praktikováním almužny, která představuje konkrétní způsob, jak pomoci těm, kdo trpí nouzí a zároveň je asketickým cvičením k osvobození od závislosti na pozemských dobrech.

Jak silný je vliv hmotného vlastnictví a jak jednoznačné má být naše rozhodnutí mu neotročit, potvrzuje Ježíš důrazně: „Nemůžete sloužit Bohu i mamonu.“ Almužna nám pomáhá toto neustálé pokušení překonávat, protože nás vede k tomu, abychom brali v úvahu potřeby svých bližních a dělili se s druhými o to, co z Boží dobroty máme. Takový je cíl zvláštních sbírek pro chudé, které se v průběhu postní doby konají na mnoha místech světa. Tímto způsobem se spojuje vnitřní očistění s určitým gestem v rámci církevního společenství, jak je znala už prvotní církev. O ní zřejmě mluví sv. Pavel ve svých listech v souvislosti se sbírkou pro jeruzalémskou obec.

Evangelium učí, že nejsme vlastníky, nýbrž správci dober, která máme. Proto je nesmíme považovat za své výlučné vlastnictví, ale za prostředek, skrze nějž Pán každého z nás volá, abychom bližním zprostředkovali jeho péči. Jak zdůrazňuje Katechismus katolické církve, materiální dobra mají sociální hodnotu přiměřenou svému obecnému určení.

Evangelium předkládá důraznou Ježíšovu výtku těm, kdo chtějí vlastnit a užívat své bohatství jen pro sebe. Tváří v tvář masám, které mají nedostatek ve všem a trpí hladem, jsou slova prvního listu Janova tvrdým pokáráním: „Jestliže má někdo majetek a vidí, že jeho bratr je v nouzi, ale zavře před ním svoje srdce – jak v něm může zůstat Boží láska?“

Mnohem silněji zaznívá tato výzva v zemích s většinovým počtem křesťanů, protože jejich odpovědnost vůči mnoha trpícím a opuštěným je podstatně větší. Pomáhat jim je spíše spravedlivá povinnost než skutek lásky.

Evangelium vynáší na světlo typický znak křesťanské almužny. Má být udělována ve skrytosti. Ježíš požaduje: „Ať neví tvoje levice, co dělá tvoje pravice, aby tvoje almužna zůstala skrytá.“ Krátce předtím řekl, že se nemáme vychloubat svými dobrými skutky, abychom neriskovali, že přijdeme o odměnu v nebi.

Starostí učedníků je, aby se všechno dělo k větší slávě Boží. Ježíš připomíná: „Tak ať vaše světlo svítí lidem, aby viděli vaše dobré skutky a velebili vašeho Otce v nebesích.“ (Mt 5,16) Všechno proto směřuje ne k naší slávě, ale k slávě Boží. Ať toto vědomí, milí bratři a sestry, provází každý skutek ve prospěch bližních; potom se nestane prostředkem, který sám sebe staví na odív. Když naše konání dobrých skutků není zaměřeno ke slávě Boží a opravdovému dobru bližních, nýbrž k osobnímu prospěchu nebo jen k získání pochvaly, nejednáme v duchu evangelia.

V moderní společnosti, která staví na obrazech, je třeba si zachovat bdělost vůči tomuto pokušení. Evangelní dobročinnost není pouhá filantropie. Je to mnohem více konkrétní úkon lásky, teologální ctnost, která vychází z vnitřního obrácení k Boží a bratrské lásce a napodobuje Ježíše, který zcela vydal sám sebe až k smrti na kříži. Jak bychom mohli nepoděkovat Bohu za ty četné osoby, které mimo dosah reflektorů medializované společnosti konají v tichu a v křesťanském duchu velkorysé skutky na podporu bližních v nouzi? Velmi málo prospívá dát vlastní dobra druhým, když se tím naše srdce naplní marnivostí. Proto ten, kdo ví, že Bůh „vidí i to, co je skryté“, i to, že ve skrytosti bude odměněn, nehledá lidské uznání za vykonané skutky milosrdenství.

Písmo svaté nás vyzývá, abychom pohlíželi na almužnu hlubším pohledem, který přesahuje čistě materiální dimenzi a učí nás, že je radostnější dávat než brát. Když jednáme s láskou, vyjadřujeme tím pravdu o svém bytí. Nejsme totiž stvoření sami pro sebe, nýbrž pro Boha a pro bližní. Pokaždé, když se z lásky k Bohu dělíme o svá dobra s potřebnými bližními, zakoušíme, že plnost života pochází z lásky. Všechno se k nám vrací jako požehnání pokoje, vnitřní spokojenosti a radosti. Ještě více, svatý Petr zmiňuje mezi duchovními plody almužny odpuštění hříchů. „Láska“ – píše – „přikrývá všechny hříchy.“

Jak často opakuje liturgie postní doby, Bůh nám hříšníkům nabízí možnost odpuštění. K jeho přijetí nás připravuje, když se dělíme o svůj majetek s chudými. V tomto okamžiku myslím na ty všechny, kdo pocítují tíhu zla, které na ně doléhá, a právě proto se cítí být daleko od Boha, v obavách a téměř neschopni se na něj obrátit. Tím, že nás almužna přivádí blíže k bližním, přivádí nás blíže k Bohu. To se může stát nástrojem skutečného obrácení a smíření s ním i s bratry a sestrami.

Almužna napomáhá k láskyplné velkorysosti. Sv. Josef Benedikt Cottolengo neustále doporučoval: „Nepočítejte peníze, které vydáte, protože vám opakují: Když při almužně nesmí levá ruka vědět, co dělá pravá, tak ani pravá nesmí vědět, co sama dělá.“

V této souvislosti má velký význam evangelní epizoda o vdově, která ve své chudobě vhodila „celé své živobytí“ do chrámové pokladnice. Její drobná a bezvýznamná mince se stává výmluvným symbolem. Tato vdova nedala Bohu něco ze svého přebytku. Nedala ani tak něco, co měla, jako spíše to, co je. Dala sama sebe.

Toto dojemné vyprávění je zasazeno do biblického líčení dní bezprostředně předcházejících Ježíšovo utrpení a smrt. Ježíš se stal chudým, aby nás skrze svou chudobu učinil bohatými, jak píše apoštol národů. Sám sebe za nás zcela vydal.

Postní doba na nás naléhá, abychom následovali jeho příklad i skrze almužnu. V Ježíšově škole se můžeme učit, jak činit ze svého života dar. Tím, že ho napodobujeme, roste naše připravenost dávat nejen ze svého majetku, nýbrž spíše sebe samé. Není snad celé evangelium shrnuto v jediném prikázání lásky? Praktikování almužny v postní době se tedy stává prostředkem k prohloubení našeho křesťanského povolání. Když se křesťan dává nezištně, svědčí o tom, že nikoli materiální bohatství, nýbrž láska diktuje zákony existence. Hodnotu almužně tedy dává láska, která inspiruje k různým formám dávání se podle možností a podmínek jednotlivců.

Milí bratři a sestry, příprava na Velikonoce nás i skrze almužnu vybízí k duchovnímu „cvičení“, abychom rostli v lásce a poznávali Krista v chudých. Ve Skutcích apoštolů stojí, že apoštol Petr řekl chromému u chrámové brány, který prosil o almužnu: „Stříbro ani zlato nemám. Ale co mám, to ti dám: Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského – vstaň a chod’!“ Almužnou dáváme něco materiálního. Může však být znamením většího daru, který dáváme druhým slovem a svědectvím o Kristu, v jehož jménu je pravý život. Tato doba nás proto pobízí, abychom skrze osobní i společné úsilí přilnuli ke Kristu a svědčili o jeho lásce.

Maria, Matka a věrná služebnice Pána, ať pomáhá věřícím v jejich „duchovním zápasu“ postní doby správně užívat zbraně modlitby, postu a almužny. Obnovení v Duchu pak jděme vstříc velikonočním svátkům. S tímto přáním vám všem rád uděluji apoštolské požehnání.

Vatikán, 30. října 2007

Benedikt XVI.